

1621

Instructio Sac' Regis Altis Legatis et Commissarijs ad Illm^m Prin-
 cipem Dn^m Georgium Wilhelmum Marchionem Brandenburgien^m Sac' Rom.
 Imperii Archicamerarium et Electorem. In Prussia Suetiv^m Pomerania^m Gessu-
 boram Gandaloz nec non Circa Carnuicij in Silesia Ducem. Dn^m
 Sieralowski Landensi Castellano. Venerabili Christophoro Carolo de Radonowio
 Kistodzycki Archidiacono Plocen^m Maioris cancellariae n^{re} Rogenti Jacobo
 Szepanski Succamerario Culmensi Trauadentinen^m Mirachouien^m Capitaneo Ca-
 mere n^{re} curiculario, et Stephano Sadowski Secretarijs n^{ris}. data Warsa-
 uiae die Mer^s Ianuarij An^o Dⁿⁱ M DC. XXXI

Legati et Commissarij n^{ri} primo quoq^{ue} tempore iter ingredientur, et pro die
 XX. Mer^s Februarij in Prussia Ducali se sistent, atq^{ue} in quo
 loco de presentia Illmⁱ Electoris cognouerint, eo pergent. Et postquam Illm^m
 Electorem adierint, n^{ram} beneuolentiam ipsi declarabunt, et felicia curata compre-
 cabuntur, literisq^{ue} credencialibus n^{ris} redditis, dicent in eum sensum.

Illm^o Princeps Elector. Quae sit Sac' Reg. Altis Dⁿⁱ n^{ri} clemens^{ia} erga
 Illm^m D^{nm} propensio et optima voluntatis affectus, referro pluribus uerbis, cum rei
 ipsius experimentu^m asun^{de} id testetur, non arbitramur oportere: ea enim ipsa bene-
 uolentia, qua^m Ser^m Reges Poloniae domum Brandenburgica^m, atq^{ue} ipsas A^lti^s
 laudatiss^{im} memoriae Illm^o auum et parentem Ill^m Dⁿⁱ prosecuta est paterno ve-
 re affectu, et Illm^m Dⁿⁱ Reg. Altis amplectitur. Et rursus Ill^m Dⁿⁱ studio
 et nutua beneuolentia, quam Ill^m Dⁿⁱ per Legatos suos Ill^m Reg. iteratis uicibus
 testatam uoluit, atq^{ue} ea promata et sincerâ uoluntate, quam ad obseruanda facta
 feudalia, et Reg. Altis probandan^m grati beneficiu^m uasalli Principis filialem ob-
 seruantiam adferre se Ill^m Dⁿⁱ profertetur, plurimum Reg. Altis delectatur:
 cum planè persuasum habeat Illm^m Dⁿⁱ regue ac maiorum suoru^m glorie, ipsor^{um}

etiam erga Reg. Altis et vniuersi Regnum Poloniae studio, et propensissima volun-
tati vestigijs insistere constanter proposuisse: iam effectu ipso probandi tantocius oc-
casionem Dei Vra offerri, reddito illo, quod ad Deo Vra Reg. Altis et Regno Polonia
debetur, homagio, et fidelitatis iuramento, desiderium fuit Reg. Altis, sed quominus id
fieri potuerit, iam ex Responso Reg. Altis per Legatos Dei Vra datus, percepit o-
ptima Altis Vra: nec dubitamus, quin et rationibus firmissimis, et temporu necessitati
ea permittens, quae permitti sibi requirant, arguo animo Altis Vra tulit moram hanc,
quae intercessit. Ea autem ne longius trahatur, eo fere huc a Reg. Alte Dno nro cle-
menti Dno ad Deum Vram ad Legatos sumus, ut ea negotia, quae pacta feudalia concernunt,
quae status Regni Poloniae, et Ducatus Prussiae requirit, pro rei exigentia cum Deo
Vra transigamus, ita ut et pactis suis ad praesens satisfiat, quo in posterum firmius per-
sistant, et Ducatus huius res eatenus componantur, quatenus deinceps nihil interce-
dat, quod felicem gubernationem Altis Vrae afficere queat: eoq modo debite rebus oibus
compositis, Altis Vra desiderio suo quam primum soltiatur. Dum autem ea, quae ex ma-
dato Sai Reg. Altis Dni nri clemeni habemus, cum Deo Vra conferemus, ea me su-
mus, quod benigne Altis Vra eam promptitudinem et propensionem voluntatis ad
pactoru articulis in oibus satisfaciendum, et Reg. Altis atq vniuersi Regni expe-
ctationi respondenda, quam Reg. Altis per suos Legatos obtulit, experiri nos faciet.
Quo fiet, ut sine cunctatione peragantur ea oia, quae peragi, prout debent, cupimus,
et Altis Vra primo quoq tempore perfici desiderat.

Publica audientia ad hunc modum expedita, rerum ipsarum tractationem
sedulo aggredientur.

Et in primis. Quoniam beneficium datur propter officium. Cum pro tempore
summa pericula Regno Poloniae, et ipsi etiam Ducati Prussiae, vti parti vna
cum suo corpore immincant a Turcici Tyranni potentia, sedulo agent cum

M^o Elec.

Illius Electore, ut suam gratitudinem pro acceptando beneficio, quam maximis fieri potest subsidij, nobis ad hoc bellum subministratis testetur, insigniq; numero equitum et pedatum, tormentis bellicis, pulvere tormentario, et alijs necessarijs apparatus iuuet Reipub. Regni nri. Licet enim pacta non amplius quam centum equites Duci Prussiae impouerint, crescentibus tamen periculis, adaugeri etiam rationes subsidiarum conuenit. Vel ipsa igitur spontanea voluntate in cognoscendum debet Illius Elector Regni Poloniae corpori, per quod et ipsius feudi Prussiae salus tuenda suscipiatur, cuius curam ipsum habere expedit.

Secundo. Quandoquidem ita vniuersiusq; negotij exordium faciendum esse a Christianis conueniat, ut principium a Deo, a quo bona cuncta procedunt, oriatur, equum est, ut renouatio vel reassumptio feudi in persona Illius Electoris ab eo etiam capite sumat initium, quo Dei gloriae promouenda iaciantur fundamenta. Quamobrem quoniam laudate memoriae Princeps Ioannes Sigismundus Elector in pactis receperat de altero templo, praeter illud, quod Regiomonti pro Catholicae exstructum est, cum Ordinibus ita agere, ut omnino praestaretur, agent iam cum moderno Electore, ut alterum templum pro exercitio Catholicae religionis extruatur, vel antiquum concedatur et dotetur, ac Ecclesiae Regiomontanae dos adaugeatur.

Tertio. In porta Pilsauiensi cameram instituire Reg. Alti sit liberum, quia de Duci Prussiae nihil incommodi accidet, Reg. Alti autem obuiabit hac ratione, ne Anglici mercatores portoria subterfugiant, utq; mercium suarum pro debito rationes reddant.

Quarto. Ut sui toto a suis etiam partibus debitum constare posset offi-
cium in pactis praeteritis constitutum est, ut quotiescunq; tributum in Regno pro necessitate Reipub. sit constitutum, toties ipse Dux Elector duplicatam summam triginta millium florensi in ararium Regni inferet. Quare cum tributa

in Regno Polonia multiplicentur, ob maximas vigruentes necessitates, arguum est, ut proportio subsidiorum etiam in Ducatu Prussia sumat augmentum: quare vel illud agent, ut predicta summa toties multiplicetur, quot tributa in Regno ex laudo publico conferrri contigerit, vel certe tributum agrarium etiam ab incolis Ducalis Prussia contriuiatur, et alia onera ferantur, prout immediatè subiectis Reg. Alti terris Prussiae. Ea enim est summa iustitia illius rei onera ferre, cuius et fructum sentimus. Quocirca cum propulsatorum hostiam Regni Poloniae beneficium etiam ad Ducatum Prussiae deriuetur, onus quoque sustinendae expeditionis, ex arguo cum reliquis ditionibus Regni ferendum esset.

In certis ijs Conuentionibus, et pactis constitutis ad eas, quae expressè ex pactoz vi et mente requiruntur tractationem descendunt.

Cum autem ad firmitatem, et validitatem factorum pertinere videatur, ut quotiescunq; renouatio factorum intercedit, fiat diligens animaduersio, quid praeteriti temporis incuria, contra facta commissum sit, quatenus ex ea reflexione in eatur ratio similibus erroribus tempestiue remedia adhibendi, non absq; re est proponere, in quibus laudata memoria Alti Principis Ioannis Sigismundi Electoris maiorem curam, et diligentiam in obseruandis pactis desiderauerit Reg. Alti.

Et inprimis. Quod nulla ex parte pactis secretioribus chirographis, et sigillo defuncti Electoris contentis satisfactum sit.

Secundo. De religione Catholica tuenda, Augustana sancta et lecta conseruanda, et nullà alià religione in Ducatum admittenda, Articulo non modo non satisfactum est, sed etiam e' directò contrarijs actionibus earum religionum supplantandi promotum studium, dum et religio Caluiniana publicè exercetur, et eius sectatores pra' ceteris ad publica officia promouentur.

Tertio.

Tertio. Quod externi Consilij Marchici Prutenis indigenis gubernacula praeripuerint, et contra auctoritatem, et non ex voluntate Regni mandata et edicta edendi, et publicandi sumpserint sibi potestatem, cum eam solis indigenis facta permittant.

Quarto. Commissarijs Regij, qui personam Reg. Altis representant, nec debitus honos habitus, neq; necessaria ad sustentationem, dum munere Commissariali fungerentur praestita. Secreta Reg. Altis et Commissarialia executioni non mandata. Protocola ad Reg. Altis requisitionem denegata, ex quibus de suorum Commissarioz iniuria Reg. Altis informari debuit.

Quinto. Valvas conductus Reg. Altis, qui pro sacrosanto debet esse, in persona Erhardi à Sehen est violatus, cum et inauditus in Marchiam sit missus, et ibi detinetur contra expressam factorum cautionem.

Sexto. Quatuor naues nunquam paratae habitae.

Septimo. Bona plurima ultra mentem factorum per offignorationem alij cesserunt, usq; multum alienum est contractu, contra recessu etiam ibid. anni.

Vacatione autem presenti sequentia non ex mente factorum, imò contra facta facta sunt.

Quod Illm^s Elector nondum prestitio iuramento Ducatu sit ingressus, fructus percipiat, et ad administrationem se immisceat, quod expresse facta prohibent. Quod si dicatur de collateralibus ea facta debere intelligi non de descendentes, cum filius tempore mortis paterna pot. sit esse in Ducatu. Responderi debet ad hanc objectionem, quod nimirum valeret, si respectu Ducatus ipsius tantum Dices acciperentur, huc autem ut et Marchionum habetur ratio.

Et vel illud maxime præter officium Vasalli, atq; contra expressum iuramen-
tum factum, ubi contra omnes inimicos, et hostes nostros, nemine excepto fidei-
litas iuratur, atq; nihil fieri debere spondetur, quod ad iniuriam, vel contu-
meliam supremi directi Domini pertinere videatur; cum soror Almi Elec-
toris in matrimonium collata est aperto hosti Reg. Mai et Regni, ex qua
coniunctione, quanta incommoda sperari possint, facile est coniecere. Et
quamuis culpam in Almam Electricam Almus elector rejiciat, nec ipse
tamen omnino eam culpa est vacuus, qui et de iure, et de facto uti tutor na-
turalis sororis suæ adversos conatus sua voluntati impedire potuit. Mater
enim in potestate liberos non habet. Quapropter ut Almus Elector
suam hæc in parte culpam recompenset, id in primis procurabit, quod in
causâ Regni Sueciæ ex nrâ voluntate esse referent ipsi Legati et Com-
missarij nri. Alma autem Electrici ob feloniam apertè et voluntariè
commissam, hæc poena imponetur, ut bona in Prussia ipsius dotulitio,
et aduitalitati subiecta, et quæ iure pignoris habet, sequestro subici-
antur, et ipsorum usufructu prohibeatur.

Antequam autem ad Homagium et possessionem feudi
admittatur Almus Elector, hæc omnino præstanda assumet, et
eis se submittet.

In primis, ut expresse caueatur, quatenus ad mentem factorum in ade-
tundo feudo in posterum oia observent futuri successores, atq; nunquam
feudum adeant, et in nullam administratione se immisceant ante præ-
stitum iuramentum fidelitatis, et antequam ad vel successorum nostrorum
Regum Polonia accedat consensus.

Secundo.

Secundo. Pactis feodalibus in omnibus et singulis articulis bona fide, quibus ad praesens satisfieri potest, satisfaciet in instanti. Pro reliquis, quae moram requirunt sufficientem cautionem in scriptis dabit, et ad omnia, et singula praestanda iuramento se obstringet, sub amissione feudi. Maxime autem ea, quibus ab Illmo Electore Joanne Sigismundo non est satisfactum, primo quoque tempore summa diligentia exequetur, et bona fide tenebit, et praestabit.

Et primo pacta secretiora sedulo adimplebit.

Quatuor naues bellicas iuxta pacta paratas habebit.

Religionem Calvinianam nullatenus exercabit et exerceri permittet.

Nulli Calviniana secta ministro aditus in Prusiam patebit, ita ut exercenda secta sua habeat facultatem. Nemini Prutenorum pro Calviniana religione dicere, vel agere liberum erit.

Qui in officiis sunt futuri, antequam officij possessionem adierint, et qui Lutherani sunt iuramento se obstringent. Articulos fidei Lutheranae per Sac. Reg. Alti' concessionem confirmatos, et sigillo Regni obsignatos observandos esse, aliter officium non erunt capaces.

Externi ad nulla consilia et munera Ducatus Prusiae admittantur.

Omnes confederationes et liga, si aliquas faerent Illmo Electori placere, Sac. Reg. Alti' et ordinibus Ducatus Prusiae erunt primo exhibenda, et sine scitu Reg. Alti' et ordinu' nulla pacta cum externis fiant.

Decreta Sac. Reg. Alti' pro sacrosancto habebuntur, et debita executioni mandabuntur, nec ulli privatorum sub poena contra turbatores sancita, illis contra venire licebit. Princeps vero ea turbatur, et quominus executioni mandetur non impediet, dicto vel facto, vel alia quavis ratione.

Regio patrocinio suo constabit honoris, et contra illud nil attentabitur iuxta expressam pactorum cautionem, atque in aliena iurisdictione non transferentur, qui

a Reg. Alie Saluo conductu gaudebunt, Regij Commissarij debito habeantur semper honore, et ijs de necessarijs, dum sua fuerint de legatione providebitur.

Acta sua et Protocola ad mandatu Reg. Alie statim bona fide transmittantur.

Tempore vacationis Ducatus Prussia, et sub curatela Duce existente, quibus officijs et Capitaneatib. intra sex septimanas, qui sum non fuerit, per Reg. Alie conferentur, bona Camere contra Decesu anni ibid. alienata, vel conignota reuocentur, nisi ob merita alicuius persona Reg. Alie aliter in aliquib. placuerit, confirmatq. Reg. Alie accesserit.

Uerschicio Capiteatus In stemburgera concedatur, et si qua offa vacantia reperiri vel quibus intra sex septimanas non est puita, per Commissarios conferantur.

Quaecunq. Commissarij et in anteriorib. recessibus, et in presenti Commissione consueverint, decernerint, sanxerint, sarta lecta tuobitur semper Illmo Elector.

Appellationibus ad Reg. Alie, protractione causarq. et nimia exactione per officiales, ne impedimentu fiat, hominesq. vel eadid, vel sumptu magnitudine ab ijs deterreantur, Illmus Elector in posteq. providebit.

In flumine Varta dicto, ne nimio teloneo aggrauentur incolae Regni in dictis ribus Illmi Electoris, ratios cu Illmo Electore inibunt Legati nri, cui parite teloneo, ut in ducatur modus in Ducatu etiam Pomerania prescribatur, ne nimio exactionibus grauentur nri subditi, suas partes Illm Electorq. interponere apu Illrem Ducem Pomerania, postulabunt noie nrd. Atq. de omnib. quacunq. constituta, et conclusa cum Illmo Electore fuerint, Reuersales et cautionem in scriptis sufficientem, et in forma amplissima accipient, Legati nri.

Et cum Homagium expresse factu velint, in persona Illmi Electoris prestari, de tempore prestandi eiudem, et nobis oportuno, et Illmo Electori non in commodo cum Illmo Electore agent. Postq. de omnibus certiorer facient, et in grauioribus, in quibus opus videbitur nostram voluntate requirent. Qua dem uim auedente administrationem Ducatus Illmo Electori decernent.

Atq[ue] sic o[mn]ia confirmantur sicut Regni Polonici et huius Ducatus r[ati]onibus expedire
videbitur. Anamobrem Ampl[iss]i[mo]s V[ost]ros optinam hanc Reg[is] ipsius d[omi]ni t[er]mi[n]i d[omi]ni
erga ipsos voluntatem gratis n[on] suscipiant, et de o[mn]ibus ea fide et studio, quam has
tenus R. d[omi]ni probantur nobissem agent, easq[ue] quae iura v[ost]ra concernunt, quae ad
bonum huius Ducatus conferre viderentur, prompte et sincere in medium proferant, atq[ue]
ad R. d[omi]ni voluntatem libenter suam adinquant studium. Nos autem in eam incumbere
mus curam ut pro v[ost]ra erga R. d[omi]ni fide demandata nobis Promissis o[mn]i Diligen-
tia pro bono huius Ducatus, et v[ost]rum commodum studio fungamur. Quae autem
de reliquo a R. d[omi]ni in mandatis habemus alio commisioni t[em]p[or]e sup[ra] v[ost]ris referant.

His dictis v[ost]ris Commissionis Ordinibus reddent, et in iudicium Com-
missionalem oportune firmabunt

Et prius quaeclat si quae erant audient, et de ijs cognoscent, atq[ue] pro mediante iudi-
cio o[mn]ia componant o[mn]i meliore rone.

Deo[rum] controversias super publicis iure inter Regentes Consiliarios P[ro]p[ri]os et Ordines
audient, et interposito suo iudicio ad v[ost]ram decisionem remittent.

Si qua sit aliquid in statu Ecclesie Polonicae et decorem q[ui]o contra facta, iura, pri-
vilegia, recessus exorbitet inquirant, et ad normam factoria reducant.

Articulos factorum de Catholicis ad dignitates promovendis, et non alia Religione q[uam]
Catholica et Lutherana in Ducatu ferenda, cum sit in debita observantia inquirant,
et ac quid in posterum contra eam fiat caveant.

Deo[rum] magistratus et dignitates vacantes, qui in sex septimanis distulit non fue-
runt conferant dignissimis P[ro]p[ri]is Catholicis intermixtis; sic tamen ut v[ost]ri in
religionis articulis primum iureat, ne quicquam Catholico non subreptore possit.

Qui in dignitate constituti articulis Religionis iudicantur momento subsistere volu-
erint, eos ab officio remouebunt, et alios in eorum locum subsistent.

Regentes

Regentes cum nonnullis oēs p̄sidentibus inamentum, qui non p̄sidentibus ex p̄s:
scripto Commissionum p̄sidentibus: quod R. M. et Reges durante eorum regni:
re velint esse fideles, quodq̄ servanda p̄ta, privilegia, recessus, aliaq̄ exp̄s:
sa in re regent Ducatum, et oia p̄tinentia pro posse à Regis et Ducatu anstent,
atq̄ de his temporine R. M. qm̄ nescitura Regis et Ducatu sciant extiorē faciant

Admonendi etiam erunt ipsi Regentes de calculo ex bonis Cameræ Ducatus Essen:
te vacacione ex quibus quicquid erogatum est in usus Illm̄i Electoris, qui non:
dum in Ducatus adeptus est ad eius restitutionem teneretur, quicquid in tali casu
in impostum fieri deberet consistunt.

Idem Regentes et singuli Capiti bonorum Ducatus oppignorationum rones
expendant, et quod contra mentem p̄torum, et absq̄ n̄ exp̄sso consensu fa:
ctum non adnestetur, nullitati subiacere decernatur.

Bona quæ à Capite Strassemburgensi Dominiis ab Inchoino Electore cum non:
dum ferdum acquiritur donata habet, in Ducatu restituatur.

Electoris in subiecta bona et summas pecuniarum sequestrari subiacentur.
Appellacionibus ad S. R. M. ne sint impedimento officiales et singulares dum
nima p̄tractione conspiciant, et ab edendis extractis grani p̄sente detentent p̄s:
nitas ne appellacionis beneficio utantur.

Porti Bremachi et P̄lamiensi contra iniquitates manthinas ut recte provide:
antur cum munitione quam p̄sidentibus, atq̄ Capiti eorum locum peculiare in re:
mentum fidelitatis R. M. p̄scent. Similiter P̄sidentibus Regentes et impostum
provident ne Camera Ducatus are aliens obtinatur, et ex ea expensæ non pro
externis sed pro indigenis P̄sidentibus fiant.

Instrumentis Commissionum S. R. M. A. 1566. cum recessu A. 1617. in obsequium
tam reduecenda. Similiter et recessus Aigeburgensis erit referendus, et quodlibet eius
p̄nactum ap̄tis p̄sidentibus ex fundamentis p̄torum examinandum, et decreta ex

ijs authoritate Reg. S. S. faciant, ut sui recessus nomen amittant, et pro decretis ad
eorum authoritatem habeantur. Atq; oia tam presentia quam futura decreta R. S. S.
et Commissionum atq; eorum recessus ad debitam executionem reducantur, & contra resp:
sentes eis et transgressores pena gravissima constituantur, quam Ordines cum Reg.
gentibus exequi tenebuntur.

Pena turbatorum in Regentes constituitur, si contra facta, privilegia, recessus, et
decreta R. S. S. quicquam attentaverit, vel attentari permiserit. Quod si contra geret
ut tale quicquam impedit non valeret R. S. S. quamprimum de eo educebunt.

Similis pena in Dignitatis & privatos statuenda qui contra facta, privilegia,
recessus, & decreta consilia vel auxilia presterint, aut quid eis qui privilegia et
facta tenebuntur auxilio adesse recusaverint.

In publicis consilijs illi maioris et melioris partis prerogativa gaudere consuevit.
tur, qui pro factis et privilegijs petierint, aliam nullam haberi debet rati.

Articuli Religionis R. S. S. ad subscribendum, & sigillis Regni communicandi daban-
tur quorum observantiam, Dignitarij & Officiales iurare tenebuntur.

Qui in reatu lapsi his habent eos Commissarij nri absolvent, ita tamen ut culpam
in Reg. S. S. et facta publica commissam deprecantur, et promittant se in postum se:
cundum facta, privilegia, recessus, et decreta victuros, sub pena in turbatores constituta.

Hec oia et singula debita fide, studio, & diligentia peragent Commissarij nri
atq; in ijs rebus in quibus opus erit, nos satissime certiores faciant nostramq;
requirant voluntatem.

Præcipue autem in eam curam incumbet ut ab Ordinibus Præcipue pro presenti ma-
xime Regni necessitate aliquo extraordinario subsidio nobis succurratur. Pariter
et et instructionum loca mihi externo assignentur efficiant.

